

MIEJSKA
BIBLIOTEKA
PUBLICZNA
im. Stefana Żeromskiego w Helu

DIAGNOZA LOKALNA - RAPORT

Miejskiej Biblioteki Publicznej
im. Stefana Żeromskiego
w Helu

Narodowy
Program
Rozwoju
Czytelnictwa
2.0

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury
i Dziedzictwa Narodowego w ramach
realizacji Narodowego Programu Rozwoju
Czytelnictwa 2.0 na lata 2021–2025

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

- I. WSTĘP**
- II. CHARAKTERYSTYKA MIASTA HELU**
- III. CHARAKTERYSTYKA MIEJSKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ IM. STEFANA ŻEROMSKIEGO W HELU**
- IV. DIAGNOZA - CEL I METODOLOGIA BADAŃ**
 - 1. Dane zastane**
 - 2. Ankieta papierowa i online**
 - 3. Wywiad grupowy**
 - 4. Sonda na sznurku**
- V. PODSUMOWANIE I WNIOSKI**
- VI. ZAŁĄCZNIK - ANKIETA DLA MIESZKAŃCÓW**

I. WSTĘP

Miejska Biblioteka Publiczna im. Stefana Żeromskiego w Helu jest jedną z 47. bibliotek, które otrzymały dotację w ramach konkursu **BLISKO** (2024-2025) - **Biblioteka | Lokalność | Inicjatywy | Społeczność | Kooperacja | Oddolność**. Konkurs ten jest elementem *Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025*. To największy i jeden z najważniejszych programów wieloletnich Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, realizowany we współpracy z Ministerstwem Edukacji Narodowej, Biblioteką Narodową, Instytutem Książki oraz Narodowym Centrum Kultury. Program ma na celu tworzenie warunków rozwoju i rozwój czytelnictwa w Polsce poprzez kształtowanie i promowanie postaw proczytelniczych oraz wzmacnianie roli bibliotek, jako lokalnych ośrodków życia społecznego, stanowiących centrum dostępu do kultury i wiedzy.

Głównym celem BLISKO jest wzmacnianie roli bibliotek jako „**trzeciego miejsca**” jednoczącego społeczność lokalną działaniami kulturalnymi, przyczyniającego się do rozwoju aktywnego czytelnictwa i uczestnictwa w kulturze. „Trzecie miejsce” to przestrzeń, w której się chętnie przebywa, spędza wspólnie czas, realizuje swoje pasje. To strefa swobodnego nawiązywania kontaktów społecznych, wyrażania opinii i dzielenia się doświadczeniami.

Zadanie „Book nad Helem – na początku była książka” zakłada przeprowadzenie szeregu proczytelniczych działań edukacyjno-animacyjnych, mających na celu stworzenie z helskiej Biblioteki „trzeciego miejsca”. Kluczowym przedsięwzięciem w programie BLISKO jest budowanie i wzmacnianie lokalnych partnerstw, dlatego postawiliśmy na ludzi zaangażowanych w działania na rzecz lokalnej społeczności i otwartych na współpracę. Naszymi partnerami w projekcie są:

- Promocja Urzędu Miasta w Helu,
- Zespół Szkół Ogólnokształcących w Helu,
- Stowarzyszenie „Na falach wyobraźni”,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Helu,
- Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie w Helu,
- Miejski Dom Kultury w Rumi,
- Miejska Biblioteka Publiczna w Jastarni.

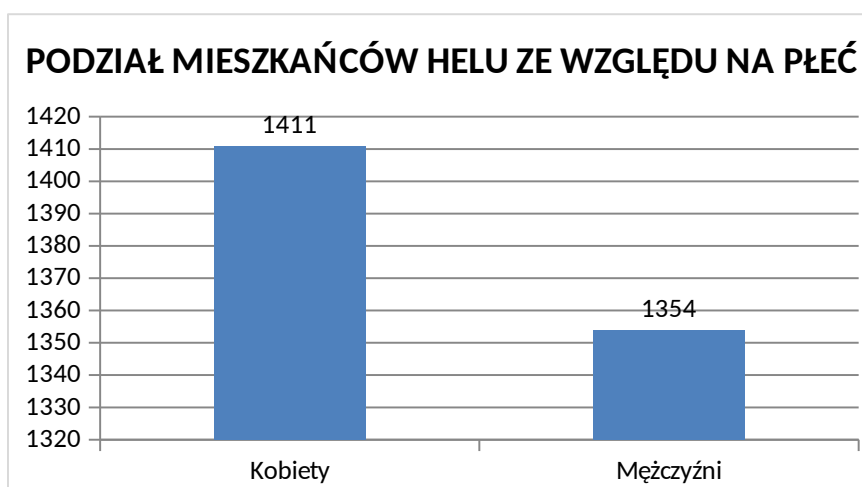
Głównym celem projektu jest umożliwienie mieszkańcom Helu realizacji inicjatyw opartych na własnych potrzebach i zainteresowaniach. Kluczowym celem zadania jest również podnoszenie kompetencji pracowników biblioteki oraz jej partnerów poprzez organizację szkoleń.

Niezbędnym do osiągnięcia celu głównego jest poznanie potrzeb i potencjału kulturowego członków lokalnej społeczności, możliwości współpracy i inicjowanie działań kulturalnych wokół bibliotek. Aby jak najlepiej sprostać temu zadaniu, przeprowadziliśmy lokalną diagnozę potrzeb i oczekiwań helskiej młodzieży w wieku 13-16 lat. Mamy ambicje, aby oferta naszej Biblioteki odpowiadała ich potrzebom i była dostosowana do ich oczekiwań. Chciałybyśmy włączać w działania naszej placówki nie tylko czytelników, ale także nieczytelników. Dlatego też w diagnozie wykorzystaliśmy różne narzędzia badawcze, zarówno jakościowe, jak i ilościowe.

II. CHARAKTERYSTYKA MIASTA HELU

Hel to niewielkie miasto w województwie pomorskim, w którym ludzie żyją na styku lądu i morza. Należy do tych miejscowości naszego kraju, które działają na emocje i wyobraźnię. Wiele osób, znających Hel głównie z wakacyjnych pobytów, uważa go za miejsce wyjątkowe i urzekające. Specyficzne położenie i odległość od centrów dużych miast sprawia, że niełatwo tu żyć¹. Konsekwencją tego jest fakt, że stałych mieszkańców z roku na rok coraz bardziej ubywa. Większość helan utrzymuje się z usług świadczonych turystom – wynajem miejsc noclegowych i gastronomia. Nie ma tu fabryk ani przedsiębiorstw, nie są to też tereny rolnicze. W sezonie letnim ciężko tu przyjechać i trudno wyjechać, ze względu na korek na jedynej drodze prowadzącej przez Półwysep helski. Od Gdańska, stolicy województwa, dzieli nas 100 km.

Hel jest gminą miejską, zajmującą powierzchnię 22 km². Mieszka tu 2765. mieszkańców (dane na dzień 31.12.2023 r.): kobiety stanowią 51% populacji helskiej (1411 os.) a mężczyźni 49% (1354 os.).

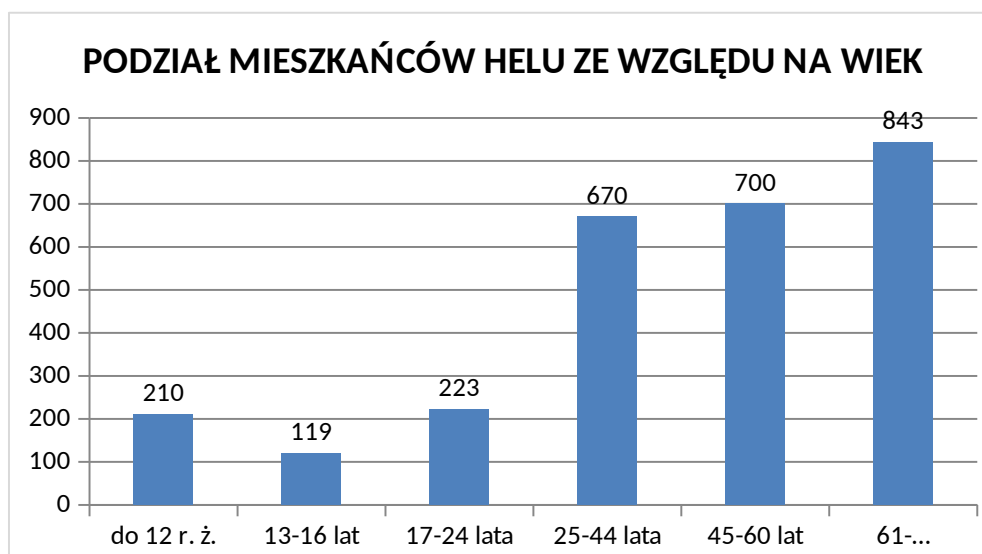

Wykres nr 1. Podział mieszkańców Helu ze względu na płeć

¹ Kuklik Mirosław, Tryptyk helski, część I do roku 1920, Stowarzyszenie „Przyjaciele Helu”, Gdańska 2010, s. 5

Wśród najbardziej wyludniających się miast w Polsce, Hel zajmuje 2. miejsce². W 2022 r. zarejestrowano 20 zameldowań i 58 wymeldowań³. O ile powiat pucki odznacza się stosunkowo dobrą sytuacją demograficzną, to Hel od wielu już lat charakteryzuje się szczególnie wysokim, ujemnym saldem migracji. W latach 2011-2021 ludność miasta zmniejszyła się o 24%. Wśród dziesięciu gmin o najwyższym spadku liczby mieszkańców, Hel jest jedyną gminą miejską⁴. W 2023 r. w Helu urodziło się 9. dzieci.

Helanie są społecznością starzejącą się. Miasto ma ujemny przyrost naturalny, wynoszący -38. Również liczba zgonów jest wyższa niż średnia wartość województwa pomorskiego⁵ i w 2023 r. wyniosła 34. Najlicniejszą grupę stanowią osoby w wieku **61+** (31%, **843** os.). Najmniej liczną grupę wiekową stanowi młodzież w wieku **13-16 lat** (4%, **119** os.). Na kolejnych miejscach są: dzieci (**do 12 r.ż.**) – 8% (**210** os.), starsza młodzież (**17-24 l.**) – 8% (**223** os.), młodzi dorośli (**25-44 r.ż.**) – 24% (**670** os.) i osoby w wieku średnim (**45-60 l.**) – 25% (**700** os.)⁶. Obrazuje to wykres nr 2.

Wykres nr 2. Podział mieszkańców Helu ze względu na wiek

W Helu znajduje się jedna szkoła – Zespół Szkół Ogólnokształcących. Jej struktura to przedszkole, szkoła podstawowa i liceum ogólnokształcące (tylko jedna klasa). Ogółem w helskim zespole szkół uczy się 244. dzieci i młodzieży: przedszkole – 27% (65 os.), szkoła podstawowa – 65% (159 os.), liceum ogólnokształcące – 8% (20 os.)⁷.

² Najszybciej wyludniające się miasta w Polsce (w oparciu o dane GUS z 2023 oraz 2002 roku), online, https://www.polskawliczbach.pl/najszybciej_wyludniajace_sie_miasta_w_polsce, dostęp : 02.05.2024

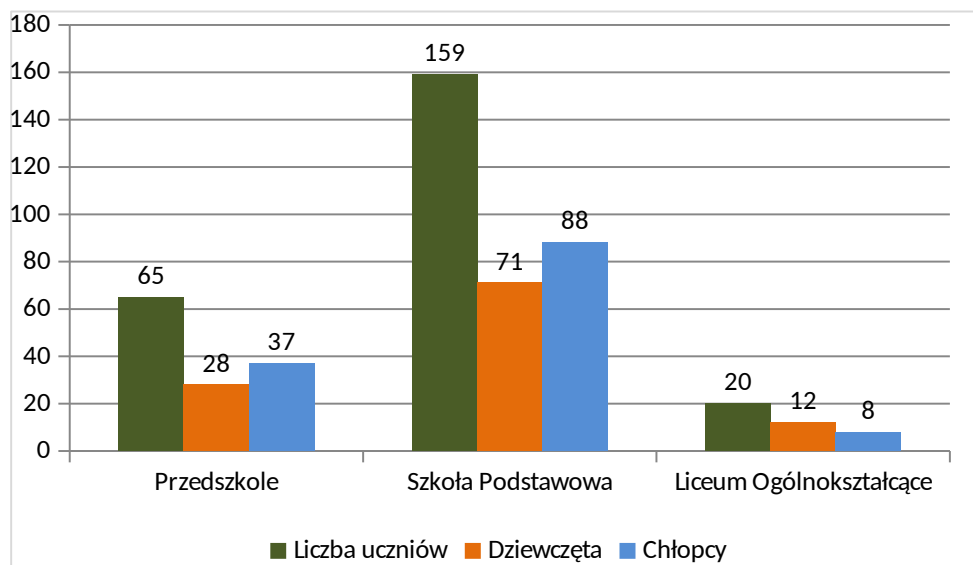
³ Hel-dane demograficzne. Demografia w pigułce (GUS 31.XII.2023), online, <https://www.polskawliczbach.pl/Hel#dane-demograficzne>, dostęp : 07.05.2024

⁴ Informacja_o_wynikach_narodowego_spisu_powszechnego_ludnosci_i_mieszkan_2021.pdf, online, <https://stat.gov.pl/wyszukiwarka/szukaj.htm>, dostęp : 06.05.2024

⁵ Hel-dane demograficzne. Demografia w pigułce (GUS 31.XII.2023), online, <https://www.polskawliczbach.pl/Hel#dane-demograficzne>, dostęp : 07.05.2024

⁶ Struktura ludności miasta Hel wg wieku i płci na dzień 31.12.2023r., online <https://bip.hel.eu/?wyswietl=3597-20231231-stan-i-struktura-ludno%C5%9Aci-miasta-helu-na-dzie%C5%83>, dostęp: 12.06.2024

⁷ Źródło: Zespół Szkół Ogólnokształcących w Helu. Stan na czerwiec 2024.

Wykres nr 3. Uczniowie Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Helu

Na podstawie dokumentu „Struktura ludności miasta Hel wg wieku i płci na dzień 31.12.2023 r.” w mieście jest 30 osób w wieku 16. lat. Do helskiego liceum uczęszcza 20 osób, z czego 6. uczniów jest spoza Helu. Wynika z tego, że połowa młodzieży w tym wieku dojeżdża do szkół spoza Helem. Jest to niestety specyfika naszego miasta – na miejscu prawie nie ma młodzieży 15+. Ta grupa również w najmniejszym stopniu korzysta z usług helskiej Biblioteki, która jest jedyną biblioteką publiczną w mieście.

W Helu działa kilka stowarzyszeń i grup nieformalnych, m. in.: Alternatywny Cypel, Uniwersytet Trzeciego wieku „Pod żaglami”, Klub Seniora „Jantar”, Stowarzyszenie „Na falach wyobraźni”, Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie. Ponadto w mieście funkcjonuje również Świetlica Środowiskowa „Bocianie gniazdo”.

III. CHARAKTERYSTYKA MIEJSKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ IM. STEFANA ŻEROMSKIEGO W HELU

Helska Biblioteka posiada długą tradycję w prowadzeniu działalności kulturalnej. Została powołana do życia w 1950 r. Samorządową instytucją kultury jest od 2002 r., w którym uzyskała osobowość prawną i statut. Od 2006 r. ma swoją siedzibę w dwupiętrowym budynku przy Komandorskiej 2 w Helu. Niezwykły klimat tworzy świadomość, że od 1937 r. miał tutaj swoją siedzibę Włodzimierz Steyer, dowódca Rejonu Umocnionego Hel. Historia splota się tu z nowoczesnością. Jesteśmy w miejscu, z którego można zrobić kolejny krok naprzód.

Na parterze znajduje się Świetlica Środowiskowa „Bocianie Gniazdo” i Straż Miejska. Biblioteka zajmuje pierwsze i drugie piętro: na pierwszym znajdują się informatorium oraz wypożyczalnia dla dzieci, młodzieży i dorosłych; na drugim sale, w których organizujemy warsztaty, spotkania, koncerty, prowadzimy zajęcia itp.

Terenem działania Biblioteki jest miasto Hel. Jednak ze względu na fakt, że jesteśmy miejscowością turystyczną, z naszych usług korzysta wiele osób spoza Helu, szczególnie w sezonie letnim. Nie posiadamy filii.

Od wielu lat tworzymy nowoczesny wizerunek helskiej księżnicy. Obalamy mit o tym, że biblioteka to tylko książki. Patrząc na helską placówkę można powiedzieć, że to nie tylko jedyna samorządowa instytucja kultury w mieście, ale pierwsza o tak szeroko zakrojonej działalności.

Główna działalność helskiej Biblioteki to ta związana z książką – gromadzenie, opracowanie i wypożyczanie zbiorów. Skupiamy się na promocji czytelnictwa, upowszechnianiu wiedzy i informacji na temat kultury i nauki. Naszym czytelnikom oferujemy audiobooki na płytach CD, czasopisma, gry planszowe dla wszystkich grup wiekowych, a także bezpłatny dostęp do biblioteki cyfrowej Legimi. Wszyscy mogą skorzystać u nas ze stacjonarnego internetu, kserowania, drukowania, skanowania, faksu i laminowania. Oprócz podstawowej działalności związanej z czytelnictwem i książką, oferujemy :

Postęp technologiczny zmusza nas do daleko idących zmian w pojmowaniu misji bibliotek publicznych. Tu nie przychodzi się tylko po książkę „do poczytania”. Dzisiejsza biblioteka to dobrze wyposażone centrum informacji, zarządzane przez fachową kadrę.

Staramy się wychodzić naprzeciw użytkownikom naszej instytucji i dostosowywać ofertę do ich potrzeb. Biblioteka to miejsce, w którym mogą realizować się inicjatywy społeczne, aktywizujące wszystkie grupy mieszkańców, nie wykluczając nikogo.

Na koniec roku 2023 stan helskiej książnicy przedstawiał się następująco:

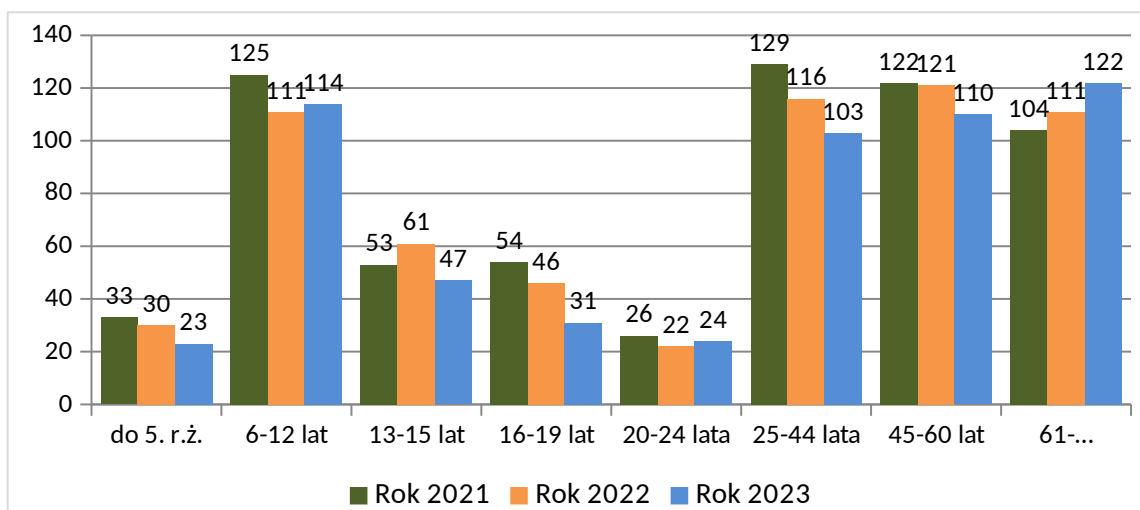

Biblioteka jest czynna codziennie od poniedziałku do piątku, w godz. 10.00-17.30 (w środy do 16.00) oraz w wybrane soboty miesiąca w godz. 10.00-14.00. Zespół tworzą dwie pracownice merytoryczne i jedna księgową. O tym, co się dzieje w Bibliotece, informujemy na bieżąco w naszych mediach społecznościowych – facebook, instagram, strona www.

Nasz księgozbiór obejmuje książki z literatury pięknej (polskiej i obcej) oraz literatury popularnonaukowej dla dorosłych, młodzieży i dzieci. Wydzielona jest wypożyczalnia dla dorosłych oraz wypożyczalnia dla dzieci i młodzieży. Wolny dostęp do półek gwarantuje komfort w poszukiwaniu interesujących i potrzebnych tytułów. Zasoby naszego księgozbioru można sprawdzić już w domu poprzez katalog online.

W 2023 r. zarejestrowaliśmy 589. czytelników, w tym aż 198. spoza Helu, co stanowi ponad 33 % liczby naszych czytelników. Grupa 13-15 lat, to niecałe 8% naszych czytelników.

Z zaangażowaniem i kreatywnością staramy się, aby czytelnictwo w Helu rosło, a z oferty Biblioteki korzystało jak najwięcej mieszkańców. Efekty naszych działań są różne, a strukturę czytelników przedstawia wykres nr 4.

Wykres nr 4. Struktura czytelników MBP w Helu w latach 2021-2023 r.

Jedynie liczba czytelników w grupie 61+ ma tendencję wzrostową w porównaniu lat 2021-2023. Grupa 16-19 lat wyraźnie słabnie, a reprezentacja młodzieży 13-15 jest niestabilna i najniższa w ciągu ostatnich 3. lat. Należy się zatem zastanowić co zrobić, aby Biblioteka była dla młodzieży miejscem przyjaznym, atrakcyjnym i chętnie odwiedzanym w wolnym czasie.

IV. DIAGNOZA – CEL I METODOLOGIA BADAŃ

Zależy nam, aby oferta helskiej Biblioteki pokrywała się z potrzebami mieszkańców naszego miasta. Chcemy włączać ich w nasze działania, wykorzystując ich pomysły, kreatywność, pasje i zainteresowania. Lokalna diagnoza potrzeb i potencjału kulturowego członków helskiej społeczności została przeprowadzona jako część projektu „Book nad Helem - na początku była książka”, realizowanego w ramach programu BLISKO (2024-2025), który jest elementem Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025. W badaniach skupiliśmy się na helanach w wieku 13-16. W naszej codziennej pracy od kilku już lat obserwujemy spadek liczby czytelników w tej grupie wiekowej.

Diagnoza rozpoczęła się 04. czerwca 2024 r. od opublikowania w naszych mediach społecznościowych anonimowej ankiety oraz spotkań z badaną młodzieżą w Bibliotece. Badania stacjonarne młodzieży zakończyły się 28. czerwca 2024 r.

Jest to pierwsza tego typu diagnoza, która została przeprowadzona na terenie miasta Helu. Dodatkowo przeprowadziliśmy ankietę online wśród rodziców badanej grupy. Zadałyśmy im te same pytania co młodym ludziom, ale poprosiłyśmy o odpowiedzi z ich perspektywy. Ta ankieta była dostępna od 24. czerwca 2024 do 24. września 2024. Dodatkowo przeprowadziliśmy rozmowy z wychowawcami klas, objętych badaniem.

Celem diagnozy było między innymi poznanie trybu życia młodych helan, ich pasji, oczekiwań oraz innych warunków sprzyjających lub utrudniających uczestnictwo w kulturze. Na podstawie odpowiedzi i wniosków z badań zamierzamy opracować nowe, bardziej efektywne metody współpracy z naszymi odbiorcami. Potencjał młodzieży oraz rozpoznane i jasno określone potrzeby pozwolą nam na skuteczne poszukiwanie współtwórców i partnerów naszej Biblioteki.

Diagnoza przysłużyła się również nam, helskim bibliotekarkom, poszerzając nasze kompetencje w zakresie planowania, realizacji i analizy badań społecznych. Pozwoliło nam to lepiej poznać i zrozumieć badaną grupę już na poziomie trwania samych badań.

Diagnozę przeprowadziłyśmy wykorzystując różne źródła oraz metody zbierania i analizowania danych. Pierwszym etapem była analiza danych zastanych i między innymi na jej podstawie sformułowałyśmy cele i pytania do kolejnych etapów naszych badań. O ile te dane były dla nas informacją o stanie badanej grupy, to już jej sytuację, potrzeby i oczekiwania poznałyśmy w badaniach ilościowych i jakościowych. Decydując się na takie metody badań, chcieliśmy nie tylko poznać potrzeby i oczekiwania młodych helan, ale także poznać ich styl życia, zainteresowania i opinie na temat życia w Helu. Być może staną się oni częstszymi gośćmi naszej placówki i jej współtwórcami.

We współpracy z helską szkołą zaprosiłyśmy do Biblioteki młodzież z czterech klas – VI, VII, VIII szkoły podstawowej i I LO (każda klasa w innym terminie). Uznałyśmy, że jest to najbardziej właściwe miejsce do przeprowadzenia diagnozy. Przestrzeń biblioteczna sprzyja rozmowie – jest przyjemna, przytulna i spokojna. Poza tym spotykałyśmy się z młodzieżą w godzinach zamknięcia Biblioteki, więc miałyśmy pewność, że nikt nie będzie nam przerywał w rozmowie. Łącznie stacjonarnej diagnozie zostało poddanych 61. uczniów.

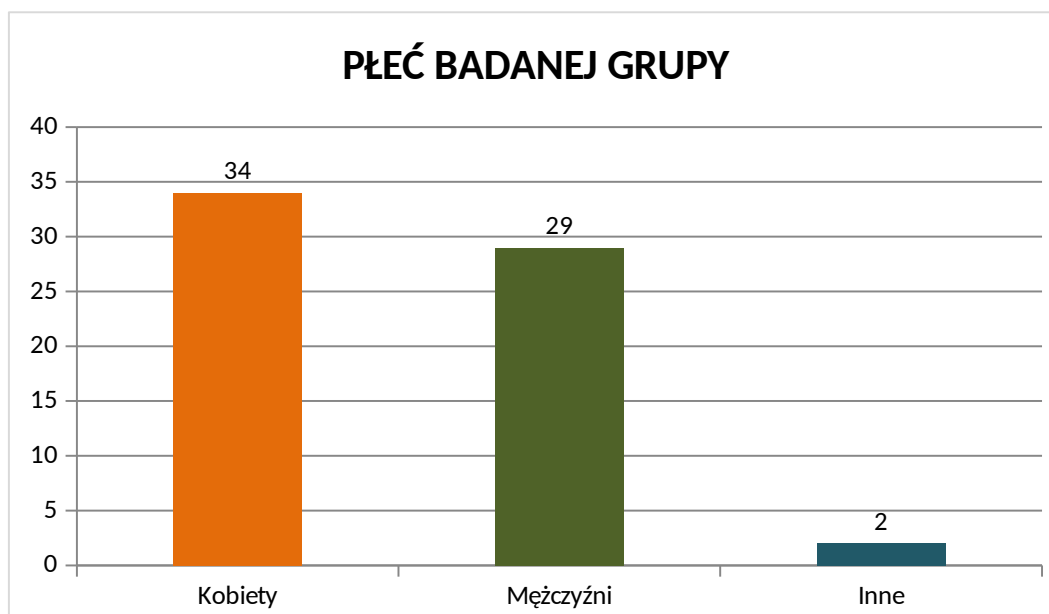
1. DANE ZASTANE

Aby osiągnąć cel diagnozy, rozpoczęliśmy od analizy danych zastanych. Dzięki nim poznaliśmy stan demograficzny naszego miasta oraz strukturę jego ludności. Te dane pozyskałyśmy ze stron GUS-u oraz z BIP-u Miasta Helu. Następnie skontaktowałyśmy się z helską szkołą, skąd otrzymałyśmy dane statystyczne, dotyczące uczniów. Na koniec sięgnęłyśmy do bibliotecznych statystyk, które opisują strukturę naszych czytelników.

2. ANKIETY PAPIEROWA I ONLINE

W diagnozie wykorzystaliśmy kwestionariusz ankiety. Stacjonarnie była to wersja papierowa, ponadto zamieściłyśmy na naszych mediach społecznościowych wersję online, zaprojektowaną w formularzach Google. Ankieta zawierała 8 pytań (6 zamkniętych, jedno- lub wielokrotnego wyboru i 2 otwarte) i 2 pytania metryczkowe. Pytania metryczkowe dotyczyły jedynie wieku i płci.

Otrzymałyśmy kwestionariusze od 65. osób (61 papierowych i 4 online) w wieku 13-16 lat, co stanowi 57,5 % helskiej młodzieży w tym wieku. W niewielkiej większości były to kobiety. Dwie osoby określiły swoją płeć, jako *inna*.

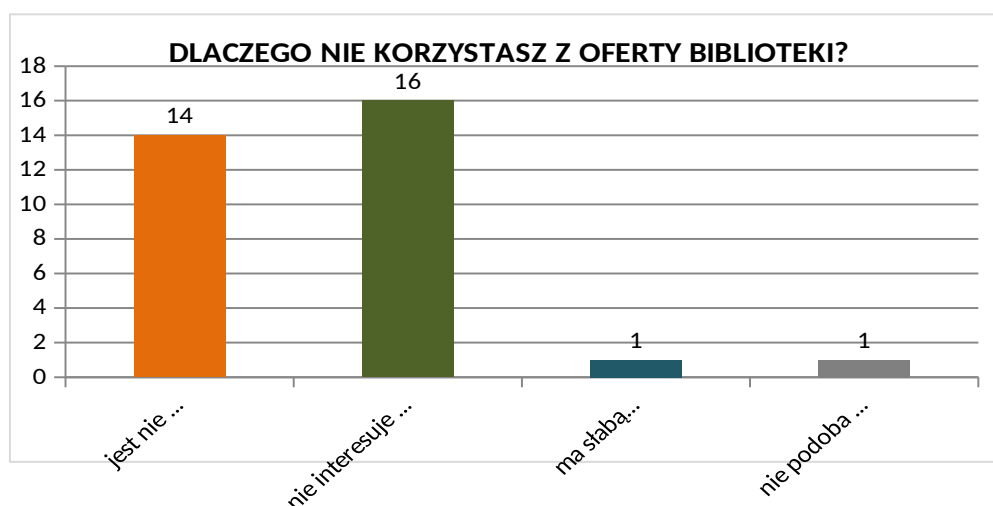

Wykres nr 5: Płeć badanej grupy

Na pytanie, czy *korzystasz z helskiej Biblioteki?*, większość badanych (45 os./70,7%) odpowiedziała *nie*. Pokrywa się to z biblioteczną statystyką oraz z naszymi obserwacjami w codziennej pracy. Osoby odwiedzające Bibliotekę robią to raz w miesiącu, raz na pół roku albo rzadziej.

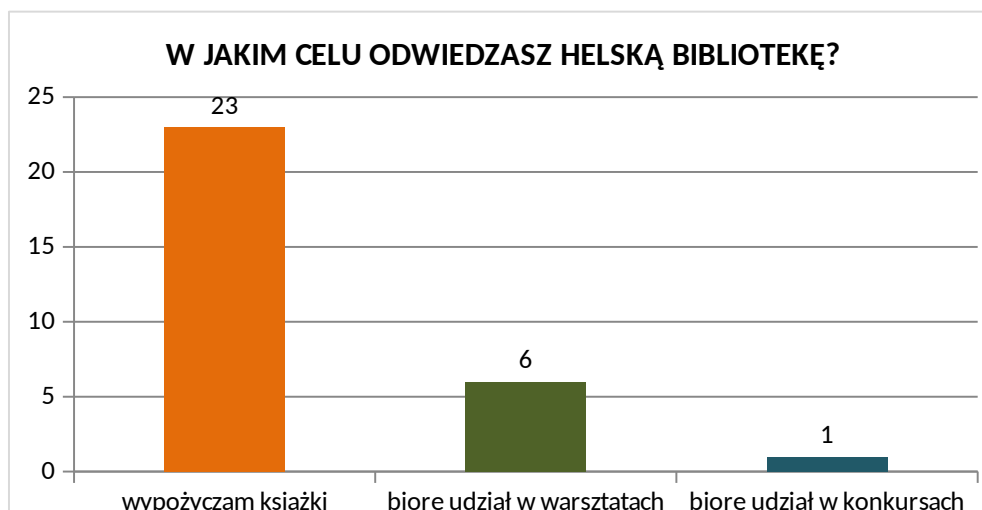
Aby poznać przyczynę tak niskiej obecności młodzieży w Bibliotece, zapytałyśmy dlaczego nie korzystają z jej usług. Okazało się, że najczęstsza odpowiedź, to *nie interesuje mnie jej oferta* oraz *jest nie po drodze*.

O ile z pierwszą odpowiedzią możemy się zgodzić – w końcu po to przeprowadzamy diagnozę, aby dostosować naszą ofertę do oczekiwań młodych ludzi – to odpowiedź, że Biblioteka jest nie po drodze może zaskakiwać. Nasza siedziba znajduje się obok szkoły, jedynego dyskontu w mieście, przy drodze z/do dworca PKP – właściwie zawsze jest po drodze. Czyżby odpowiedź była przewrotna?

Wykres nr 6: Dlaczego nie korzystasz z oferty Biblioteki?

Interesowało nas również, w jakim celu młodzi mieszkańcy Helu przychodzą do Biblioteki, jeśli już przychodzą. Główny powód, to książka i to przede wszystkim lektura szkolna. Oprócz wypożyczeń kilka osób bierze udział w warsztatach i konkursach organizowanych przez Bibliotekę.

Wykres nr 7: W jakim celu odwiedzasz helska Bibliotekę?

Nikt nie wypożycza gier planszowych i nie korzysta z usług (ksero, skan, druk itp.).

Szybkość i ilość informacji, media społecznościowe i ich wpływ na nasze życie, dotyczą szczególnie młodych ludzi. Zapytałyśmy więc o to, gdzie badani znajdują informacje o helskiej Bibliotece oraz w jaki sposób można się z nimi komunikować. Odpowiedzi potwierdziły nasze przypuszczenia. Źródłem informacji jest głównie Facebook i biblioteczna strona WWW, w najmniejszym stopniu Instagram. Trochę to zaskakujące, ponieważ panuje powszechna opinia, że młodzież odchodzi od Facebooka. W przypadku naszej Biblioteki jest to główne źródło informacji dla młodych helan. Chociaż padły też odpowiedzi, że nie szukają takich informacji w ogóle.

Kanały komunikacji, to przede wszystkim Messenger. Czas papierowych plakatów rozwieszanych w mieście minął, przynajmniej jeśli chodzi o młodzież – nikt o nich nie wspominał.

W ankiecie pojawiły się również dwa pytania otwarte:

- *kiedy masz wolny czas* – po szkole, popołudnia, wakacje, weekendy; brak ; nigdy, wszystko spontan ;
- *czego Ci brakuje w Helu* – wszystkiego, kina, pełnowymiarowego boiska, Empiku, księgarni, galerii handlowej, wielu rzeczy, skatepark, basen, dodatkowe zajęcia sportowe, więcej miejsc dla młodzieży, KFC, McDonald, atrakcji dla młodzieży, niczego, klubu sportowego, miejsca

do spotkań, szerzenia historii i kultury helskiej, atrakcji poza sezonem, normalnej młodzieży, która umiałaby zaakceptować wszystkich, technikum, Żabki zamiast Groszka, lepszych sklepów, festiwali, parku rozrywki, parku trampolin.

Akurat odpowiedzi na te dwa pytania potwierdziły się w późniejszym wywiadzie i rozmowach.

Podczas analizy ankiety, postanowiliśmy zadać te same pytania rodzicom młodych ludzi. Odpowiedzi miały być zgodne z ich własnymi odczuciami i wiedzą o własnych dzieciach i udzieliło ich 19. rodziców (16,8 %) młodych ludzi w wieku 13-16 lat, głównie dziewcząt. Nie jest to zbyt duża grupa, ale wyniki ankiety rodziców pokryły się z wynikami ankiety młodzieży oraz z rozmowami z wychowawcami. Z rodzicami prowadziliśmy również wywiady/rozmowy podczas ich wizyt w Bibliotece.

Według rodziców ich dzieci chodzą do Biblioteki (57,9 %) przynajmniej raz na pół roku. Głównym celem odwiedzin są książki (lektury). Większość rodziców uważa, że ich pociech nie interesuje biblioteczna oferta lub jest ona słaba, a 42% w ogóle nie szuka informacji o Bibliotece. Zdaniem rodziców młodzi helanie czytają książki (79 % odpowiedzi na tak) i są to książki papierowe, które sami sobie kupują lub dostają. Wolny czas mają głównie w wakacje i weekendy.

Wśród tego, czego brakuje młodzieży w Helu, a co należałoby zmienić, aby wspierać ją w osiągnięciu celów i zaspokajaniu potrzeb, rodzice wymienili przede wszystkim :

- ✚ *kółka zainteresowań,*
- ✚ *zajęcia dodatkowe,*
- ✚ *różnorodne formy aktywności,*
- ✚ *porządne zajęcia sportowe z trenerem,*
- ✚ *pozytywnych ludzi,*
- ✚ *miejsca, gdzie można się spotkać ze znajomymi,*
- ✚ *porządnej edukacji*
- ✚ *kolegów,*
- ✚ *wielu rzeczy.*

W tej kwestii odpowiedzi młodzieży i rodziców są dość rozbieżne. Jednomyślni są w kwestii *miejsca, gdzie młodzież mogłaby się spotykać*. Potrzebę wyodrębnienia miejsca tylko dla młodych ludzi wskazali również wychowawcy. Wniosek nasuwa się jeden – jest to bardzo ważna sprawa, którą należałoby się zająć.

Zapytałyśmy rodziców o to, z kim – ich zdaniem – młodzi ludzie powinni się spotkać. W rozmowach często przewijało się nazwisko Michała Koterskiego, który ze względu na swoją historię walki z uzależnieniem i pokonania go, może być przykładem, a jednocześnie ostrzeżeniem dla młodych ludzi,

jak zgubny może być nałóg i ile samozaparcia i siły trzeba włożyć w jego pokonanie. Chętnie widzieliby również swoje dzieci na spotkaniu z autorem-podróżnikiem, który w ciekawy sposób opowiedziałby o swoich pasjach.

Rozmowy z wychowawcami potwierdziły odpowiedzi młodzieży i rodziców. Ich zdaniem uczniom brakuje w Helu skateparku, galerii i miejsca, które będzie tylko ich. Uważają, że uczniowie chcieliby spotkać się z Julią Żugaj, Skolimem, jakimś youtuberem, z kimś młodym i znanym. Ale sami są zdania, że powinni spotkać się z Adamem Mickiewiczem (!), ale najlepiej zapytać o to młodzież. Według wychowawców uczniowie chcieliby wziąć udział w zajęciach językowych (francuski, hiszpański), warsztatach z malowania oraz w ciekawych, kreatywnych, interaktywnych i przedsiębiorczych zajęciach.

3. WYWIAD GRUPOWY

Wywiad grupowy przeprowadziliśmy również w Bibliotece. Pytałyśmy głównie o czas wolny, zainteresowania oraz o to, co zrobić, żeby Biblioteka była częściej odwiedzanym przez nich miejscem. Przygotowane do wywiadu pytania uzupełniłyśmy luźną rozmową, która rozwijała odpowiedzi. Analiza zebranych odpowiedzi potwierdziła wyniki z ankiety. Sporą część czasu wypełnia młodzieży szkoła i przygotowanie się do lekcji. Kilka osób wspomniało, że właściwie nie ma wolnego czasu. Ci, którzy nim dysponują, spędzają go głównie poza domem :

Ważne dla nich są kontakty międzyludzkie, spotkania towarzyskie z rówieśnikami oraz więzi rodzinne (*spotkania u babci*). Wysokie miejsce zajmują aktywności sportowe.

Główną działalnością każdej biblioteki jest upowszechnianie czytelnictwa, dlatego też pojawiło się pytanie o książki. Przeważały głosy, że nie czytają, bo nie lubią, albo czytają, bo muszą i są to lektury szkolne. Jeśli czytają książki „nieszkolne”, to są to wyłącznie książki papierowe, które sami kupują lub otrzymują z różnych okazji. I tutaj potwierdziła się informacja, którą usłyszeliśmy na szkoleniu: młodzież nie przychodzi do biblioteki po książki, bo woli mieć swoje własne. Z dużym zainteresowaniem spotkała się informacja o synchrobookach (ebook+audiobook) na platformie Legimi, do której dostęp nasi czytelnicy otrzymują nieodpłatnie. Uznali to za ciekawe i wygodne rozwiązanie.

Nasza Biblioteka wypożycza również gry planszowe. Mamy ich spory zbiór dla różnych grup wiekowych. Wśród badanej grupy nie ma żadnego zainteresowania grami planszowymi. Grali w nie, gdy *byli młodzi*. Zostały one wyparte przede wszystkim przez gry online. Zdziwiły nas natomiast odpowiedzi dotyczące wirtualnego escape room`u. Okazało się, że młodzież właściwie nie wie, co to jest. Tylko jedna osoba brała udział w takiej zabawie. Po wyjaśnieniu im zagadnienia wykazali zainteresowanie stworzeniem własnego wirtualnego pokoju zagadek.

Jak już wskazała ankieta – młodym ludziom w Helu brakuje wielu rzeczy. Ile osób, tyle odpowiedzi. Jednak w jednym przypadku są jednomyślni – w mieście brakuje miejsca przeznaczonego tylko dla nich, wykonanego według ich pomysłów, niedostępnego dla innych, w ustronnym miejscu. Koniecznie zadaszonego. Na terenie wokół Biblioteki znajduje się zaniedbany ogród, który można by wykorzystać na stworzenie takiego miejsca. Pojawiło się więc pole do działania i współpracy poprzez możliwość zaspokojenia tej potrzeby.

Poza zadanymi pytaniami, w rozmowie padły bardzo ciekawe stwierdzenia :

- ✚ *Biblioteka marzeń, to takie miejsce, do którego każdy ma wstęp i może siedzieć bez wypożyczania książek,*
- ✚ *Najgorszym miejscem jest szkoła, a najlepszym dom.*

4. SONDA NA SZNURKU

Nasza sonda na sznurku była w zasadzie sondą „na tablicy magnetycznej”. Zostały na niej przyklejone trzy kartki z pytaniami w trzech różnych kolorach. Młodzież zapisywała odpowiedzi na samoprzylepnych karteczkach w kolorach odpowiadających pytaniom. Młodym ludziom spodobała się ta forma badania i z chęcią wzięli w niej udział. Oto pytania i odpowiedzi (wiele z nich się powtarzało):

■ *Z kim chciałabyś/chciałbyś spotkać się w bibliotece?* - z bardzo znaną osobą ; z przyjaciółmi ; z kosmitami ; Julią Żugaj ; Hobbitem ; sportowcy ; Genzie ; Ekipa ; Wojan ; Palion ; Wersow ; Kukon ; z nikim ; Robertem Lewandowskim ; Teenz ; Dżang Multi ; Freez ; Jeremi Sochan ; Marcin Gortat ; Michałem Pazdanem ; Ronaldo ;

■ *W jakich zajęciach, warsztatach chętnie wzięłabyś/wziąłbyś udział?* - lego ; sportowych ; samoobrona ; pierwsza pomoc ; teatralne ; związane z wojskiem ; plastyczne ; rozwijające kreatywność ; zajęcia dla aspołecznych ; kulinarnych ; programowania ; inwentaryzacja zabytków ; prawne aspekty ochrony zabytków ; językowe (francuski, hiszpański) ; pisanie książek ; śpiewanie ; granie na pianinie ; warsztaty z gliny ;

■ *Biblioteka dla mnie to... (dokończ zdanie)* – miejsce ciche i spokojne, idealne na gorsze dni ; źródło książek ; sposób na wyjątkowy czas wolny ; nuda ; miejsce odpoczynku i relaksu ; księżkarnia ; miejsce dla warsztatów ; do odpoczynku ; miejsce do wypożyczania książek ; nudne miejsce ; miejsce do czytania.

V. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Współczesna młodzież to pokolenie dorastające w czasach dynamicznych zmian technologicznych, społecznych i ekologicznych. Ich potrzeby są różnorodne i często odbiegają od tych, które miały wcześniejsze generacje. Zrozumienie tych potrzeb jest kluczowe, aby wspierać młodych ludzi w ich rozwoju oraz umożliwić im osiągnięcie pełni potencjału.

Przeprowadzenie diagnozy potrzeb i oczekiwań helskiej młodzieży 13-16 lat okazało się nie tylko bardzo cennym doświadczeniem, ale również wyzwaniem. Spotkania z młodymi ludźmi, rozmowy z nimi, poznawanie ich świata uświadomiło nam, że żyjemy w różnych rzeczywistościach. Wiedzieliśmy, o co chcemy pytać, jakich informacji potrzebujemy, jednak odpowiedzi były dla nas często zaskakujące, a nawet niezrozumiałe. Ich świat, autorytety, poglądy są zupełnie inne niż nasze, różnica pokoleniowa szybko dała się zauważyć.

Czego dowiedzieliśmy się o młodych helanach, ich potrzebach i oczekiwaniach?

Potrzeby i oczekiwania młodych helan są złożone i wieloaspektowe. Zrozumienie ich jest kluczowe, aby ich skutecznie wspierać w drodze do dorosłości, umożliwić tworzenie ich własnego świata.

Na pewno oczekują autentyczności w relacjach z innymi. Trudno zdobyć ich zaufanie. Szukają miejsc, w których mogą być sobą, bez obawy o osąd lub krytykę. Media społecznościowe, mimo że często krytykowane, pełnią rolę przestrzeni, gdzie młodzi ludzie wyrażają swoje myśli i uczucia, dzielą się pasjami i znajdują podobnie myślących przyjaciół. Chcą być słyszalni i mieć realny wpływ na otaczającą ich przestrzeń.

Mają mało wolnego czasu, ich codzienność skupia się niemal wyłącznie na szkole.

Potrzebują zajęć/warsztatów, które będą przekazywały nie tylko wiedzę teoretyczną, ale rozwijały umiejętności praktyczne, krytyczne myślenie i zdolności adaptacyjne. Interdyscyplinarność, rozwijanie przedsiębiorczości - to kierunki w których powinna zmierzać Biblioteka, aby sprostać oczekiwaniom młodych ludzi.

Choć dorastają w erze cyfrowej, technologie traktują głównie jako narzędzie ułatwiające życie, a nie jako cel sam w sobie. Oczekują, że Internet będzie wspierać ich w komunikacji i rozrywce, jednocześnie nie potrafiąc wykorzystać jego możliwości wspierania w edukacji.

Potrzebują i poszukują wsparcia i zrozumienia ze strony dorosłych. Chcą być słuchani i doceniani za swoje pomysły i inicjatywy. Potrzebują liderów, którzy będą ich inspirować i wspierać. Oczekują, że ich opinie będą brane pod uwagę w procesach decyzyjnych, które ich dotyczą.

WNIOSKI

- Młodzież potrzebuje swojego „trzeciego miejsca”, stworzonego według ich własnego pomysłu i oddzielonego od przestrzeni adresowanej do innych grup wiekowych. Takim miejscem może być obecnie zaniedbany ogród przy helskiej Bibliotece. Będziemy się starały, aby taka przestrzeń powstała. W ten prosty sposób można by zwiększyć gotowość młodych helan do uczestnictwa w inicjatywach Biblioteki.
- Dobrze by było stworzyć w Bibliotece „wypożyczalnię dla młodzieży”, wyposażoną w miękkie siedziska, stworzyć przytulny i oddzielony od pozostałych stref kąt, w którym mogliby spędzać czas, czytać, uczyć się i działać. Tym bardziej, że w sondzie wskazali, że Biblioteka to dla nich miejsce spokojne, wyciszające, idealne na gorsze dni.
- Warsztaty twórcze, interdyscyplinarne – to kierunki przez nich preferowane. Należy wziąć to pod uwagę, organizując zajęcia w Bibliotece.
- Organizując warsztaty/zajęcia wziąć pod uwagę, aby były skierowane tylko do ich grupy wiekowej.

- Warto się zastanowić nad promowaniem hasła „wypożyczaj, nie kupuj”. Nie wszystko warto kupować. Nasza Biblioteka na bieżąco uzupełnia księgozbiór o bestsellery i nowości literackie. Można zachęcić młodych ludzi, aby najpierw książkę wypożyczyli.
- Młodzież wyraziła zainteresowanie escape room`em. Nie znali wcześniej tej formy zabawy, ale z chęcią zaprojektowaliby własny wirtualny escape room. Należy się zastanowić nad możliwością realizacji tej potrzeby.
- Młodzi byli zaintrygowani platformą Legimi, z której można korzystać m. in. na smartfonie. Szczególnie zainteresowały ich synchrobooki. Warto zachęcić młodzież do wypróbowania tej metody doznań literackich. Można to też połączyć z hasłem „wypożyczaj, nie kupuj”.
- Wśród potrzeb młodzieży znajdują się takie, które trudno połączyć z działalnością Biblioteki, np. zajęcia sportowe, spotkanie ze sportowcami. Można jednak spróbować wykorzystać aktywność i zainteresowania sportowe, aby przekazać treści kulturowe.

Dzięki diagnozie poznałyśmy potrzeby, zainteresowania i oczekiwania młodych helan. Planując nasze działania, powinnyśmy wziąć pod uwagę ich sugestie, a do ich realizacji zaprosić naszych partnerów. Każde pokolenie kształtuje swoje wartości i marzenia. Jeśli nawet się ich nie rozumie, to trzeba je uszanować.